

BRANIMIR BRGLES

Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje
Republike Austrije 16, HR-10000 Zagreb
bbrgles@ihjj.hr

TOPONIMIJA NA PODRUČJU SUSEDGRADSKOG VLASTELINSTVA U SREDNJOVJEKOVNIM I RANONOVOVJEKOVNIM PISANIM IZVORIMA

U središtu je autorova interesa Susedgradsko vlastelinstvo, a posebice njegov zapadni dio – Brdovečko prigorje – kraj između Sutle, Save i Krapine. Riječ je o području koje čini izdvojenu cjelinu sa zasebnim povijesnim, dijalektološkim i drugim karakteristikama. Autor se u istraživanju koristio srednjovjekovnim i ranonovovjekovnim izvorima – urbarima, popisima kmetova, popisima crkvene desetine...

1. Uvod

Na samome početku uvodnoga dijela potrebno je objasniti odabir navedene teme i pobliže ocrtati granice prostora i vremena. Prostor koji je u središtu interesa ovoga rada s dvije je strane, zapadne i južne, omeđen rijekama Sutlom i Savom. Na istoku dopire do zagrebačkoga potoka Vrapčaka, a na sjeveru do granica zagrebačke županije i rijeke Krapine. Vremenske odrednice ograničene su na srednjovjekovno i ranonovovjekovno, posebice na takozvano *predmigracijsko* i *migracijsko*¹ razdoblje. S obzirom na vremenske i prostorne međe, u središtu interesa ovoga rada je tzv. Susedgradsko vlastelinstvo. Ovaj će rad pokušati dati odgovor na pitanje je li moguće obradom onimijske građe potvrditi dosadašnje pretpostavke dijalektologa i povjesničara o navedenom području. Pisane onimijske potvrde najstariji su podatci koji nam mogu pomoći u razjašnjavanju jezičnih i dijalektoloških pitanja u povijesti, premda kod takvih izvora postoje dobro poznata ograničenja (pismo i jezik nisu standardizirani, nego uvelike ovise o zapisivaču).

---

¹ Naziv, koji se upotrebljava u raznim granama humanističkih znanosti, odnosi se na migraciju izazvanu osmanlijskim napredovanjima u istočnim hrvatskim zemljama. Riječ je o najvažnijoj migraciji stanovništva u hrvatskoj povijesti.

Utvrda Sused spominje se već u XIII. stoljeću kao središte vlastelinstva koje se prostiralo od zapadnih obronaka Zagrebačke gore prema poplavnoj dolini rijeke Save. Susedgradska tvrđa podignuta je na idealnom položaju za nadzor važnoga trgovačkoga puta koji je povezivao predalpski i alpski prostor s Posavinom i Slavonijom. Istodobno, taj je put predstavljao i jedan od mogućih pravaca osmanlijskih upada prema slovenskim zemljama, stoga je utvrda tijekom svoje povijesti više puta utvrđivana i modernizirana te je bila važna vojno-strateška točka. U geostrateškom je pogledu važnosti srednjovjekovnog Susedgrada pridonosila i blizina granice sa Svetim Rimskim Carstvom, koja se bila nalazila na rijeci Sutli.

Susedgradsko je vlastelinstvo² u XIII. stoljeću uključeno u feudalnu strukturu srednjovjekovnoga ugarsko-hrvatskoga kraljevstva, a kao prvi gospodari Suseda i Stubice u povijesnim se vrelima javljaju članovi obitelj Acha. U XIV. i XV. stoljeću vlastelinstvo se nastavilo razvijati oko tih dvaju centara – susedgradske tvrđe i donjostubičkoga kaštela. Najveću teritorijalnu rasprostranjenost i napučenost vlastelinstvo je dostiglo u XVI. stoljeću, kada je preraslo u jedno od tri najveća u Slavoniji i Hrvatskoj, uz Moslavačko i Cesargradsko. Velik porast broja žitelja Susedgradskog vlastelinstva posljedica je sve većih osmanlijskih osvajanja u Slavoniji. U XVI. stoljeću Osmanlije su osvojili golemo područje naseljeno Hrvatima. Njihovo napredovanje usporeno je tek sredinom stoljeća. Do tada su prodrli u obrambeni sustav oko Une, odakle su počeli pustošiti Pokuplje, Pounje i Podravinu. Osmanlijska osvajanja i pustošenja prouzročila su migracije stanovništva iz ugroženih krajeva u zaštićeni sjeverozapad tadašnjega hrvatskoga kraljevstva (Zagorje, okolica Zagreba, zapadni dio Varaždinske županije i Pokuplje) te u Italiju, donjoaustrijske pokrajine i Ugarsku. Vlastelinstva u zaštićenim područjima tako su postala gusto naseljena čime je povećan njihov ekonomski potencijal.³

U kasnome srednjem i ranome novom vijeku Susedgradsko je vlastelinstvo samostalna cjelina, površine veće od 200 četvornih kilometara, na kojoj se nalazilo više desetaka sela raspodijeljenih na sedam seoskih sučija.⁴ Najveća sučija Susedgradskog vlastelinstva bila je sučija Brdovec s 27 sela (vidjeti I. kartu).

---

² U historiografiji se najčešće upotrebljava ime Susedgradsko-stubičko vlastelinstvo jer je obitelj Toth, a poslije Henningh, spojila ta dva vlastelinstva. Prostorno je susedgradski dio vlastelinstva mnogo veći, prostire se na 200 četvornih kilometara, dok je površina stubičkog dijela tek 20-ak četvornih kilometara. Područjem oko Donje Stubice ne bavim se u ovom radu, stoga se koristim imenom Susedgradsko vlastelinstvo. O Susedgradsko-stubičkom vlastelinstvu vidjeti: Ivančan 1904., Adamček 1984., Prister 1998., Čičko 2005.

³ U drugoj polovici 16. stoljeća na tim područjima živi 80% zavisnog stanovništva (kmetova, inkvilina...).

⁴ Sučija ili seoska općina administrativna je jedinica unutar vlastelinstva na čelu koje je bio seoski sudac (*iudex, villicus*). Broj sučija u Susedgradskom vlastelinstvu često se mijenjao, ali najčešće se sastojao od sljedećih: Brdovec (ponekad i s. Zaprešić), Novaki, Podgorje, Stupnik i Stenjevec.

ZEMLJOVID 1. Susedgradsko vlastelinstvo u 16. st.⁵

Prema dosadašnjim istraživanjima možemo pretpostaviti da su novi doseljenici, koji su bježeći pred Osmanlijama dospjeli u Susedgradsko vlastelinstvo, naseljeni upravo na području povijesne sućije Brdovec, odnosno današnjega Brdovečkoga prigorja. Stoga je upravo to područje u povijesno-onomastičkom kontekstu najzanimljiviji dio vlastelinstva Sused i u istraživačkom je središtu ovoga rada.

⁵ Zemljovide je izradio autor članka.

Prema dijalektološkim studijama brdovečki kraj čini prilično zatvorenu cjelinu koja se, u jezičnomu smislu, nije odveć miješala sa svojom okolinom. Može se očekivati stoga da mnogi toponimi zapisani u vrelima i katastarskim planovima potječu iz vremena neposredno nakon migracije, odnosno da su novi doseljenici imenovali, preimenovali ili barem prilagodili svomu govoru imena polja, livada, oranica i vinograda, a možda čak i naselja. Zbog svoje povezanosti sa Zagrebom danas to područje nije dovoljno prepoznato kao posebna regija sa zasebnim značajkama, kao što su specifična govorna obilježja stanovništva, običaji, narodne nošnje, glazba, tradicijska gradnja i povijesni spomenici. U srednjem i ranome novom vijeku taj je prostor bio prilično zatvoren i izoliran zbog geografskih značajki (omeđenost trima rijekama) i zbog povijesnih okolnosti (granica sa Svetim Rimskim Carstvom i habsburškim zemljama na zapadu te Varaždinskom županijom, odnosno Cesargradskim vlastelinstvom na sjeveru).

U XV. i XVI. stoljeću brdovečkoj su sučiji pripadala sljedeća sela: Brdovec, Dolc, Drinje, Harmica, Hrastina, Javorje, Ključ, Kraj, Laduč, Lužnica, Mačkovac, Marija Gorica, Marof, Oplaznik, Otočac, Otok, Prigorje, Prudnice, Rogoznica, Samoborščak, Sv. Križ, Šenkovac, Trstenik, Vukovo Selo, Zatrešić, Zdenci i Žlibac. Krajem XVI. stoljeća započinje dezintegracija cijelog vlastelinstva diobom posjeda među članovima obitelji Henningh te usitnjavanjem na manje samostalne posjede i vlastelinstva nekadašnjih vazala i nižeg plemstva (državine Vojkovića, Marčinka, Ljubenka i Miloša). Istodobno, kao dio spomenutoga procesa, prestaje postojati brdovečka sučija kao upravna i gospodarska cjelina. Tijekom sljedećih stotinu godina nastajala su feudalna imanja srednje veličine (Hrastina, Ključ, Kraj, Laduč, Mickovo, Prigorje, Vrbina...). U XVIII. stoljeću na području Brdovečkog prigorja živjelo je čak tridesetak plemićkih obitelji. U to doba svaka je od njih imala svoju kuriju, premda su se mnoge borile sa siromaštvom. Prema nekim izvorima, u to doba spomenuti prostor postaje plemenitaško ladanjsko središte. U 19. stoljeću izgrađeni su dvorci Novi dvori, Januševac, Laduč te kurije u Kraju Doljnjem, Prigorju i Vrbini.

2. Kajkavci ikavci – suvremeno dijalektno stanje u brdovečkom kraju

Gotovo svi istraživači govora kajkavaca ikavaca uglavnom se slažu u tvrdnji da su doseljenici govorili čakavski te da su se nakon doseljenja našli okruženi kajkavskim govorima.⁶ Nadalje, svi se istraživači slažu da je govor kajkavskih ikavaca po fonološkim i morfološkim osobinama te leksikom

---

⁶ O opisima govora kajkavskih ikavaca: Šojat 1973: 37–44., Zečević 1988: 217–231., Zečević 1997–1998: 357–371., Kapović 2009. Ponešto drukčije zaključke donose Jozić, Virč 2009.

drugačijeg tipa od drugih čakavsko-kajkavskih govora, ali da je ipak riječ o genetskom, pokajkavljenom čakavskom govoru. V. Zečević piše o kajkavsko-ikavskome govoru kao o kontaktnome dijalektološkom fenomenu. Uzimajući za primjer govore dvaju mjesta (Brdovca i Marije Gorice), uočava razliku na razini kajkavskih osobina koje su ti govori poprimili. Zečević potvrđuje nalaze A. Šojata te zaključuje da su istočnija naselja bogatija dubletama i kajkavskim osobinama (uz ikavski refleks jata javlja se *e* kao refleks poluglasa), što objašnjava činjenicom da su ta naselja bliža kajkavskim prostorima. S druge strane, zapadnija su naselja bila više usmjerena prema slovenskim susjedima. Ti žitelji zapadnijih sela brdovečkoga kraja, koji su se našli u bliskijem kontaktu s drugim jezikom, bolje su čuvali primarne dijalektne crte (ikavski refleks *i* kao odraz staroga poluglasa).

ZEMLJOVID 2. Odrzi poluglasa i jata u selima Brdovečkoga prigorja⁷

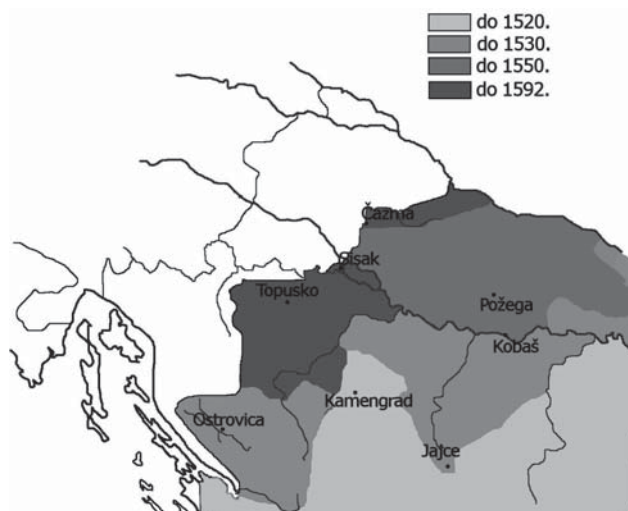
Lingvistički gledano, da bi došlo do utjecaja jednoga govora na drugi, potreban je direktni kontakt među govornicima. Kada je riječ o konkretnom slučaju, sve do početka industrijskoga razdoblja (u drugoj polovici 19. stoljeća) komunikacija stanovništva iz različitih dijelova vlastelinstva bila je ograničena brzinom njihova kretanja. Naime, seljak je mogao otići na sajam u nedaleko selo, ali se morao vratiti kući do mraka. To je takozvani dnevni radijus kretanja⁸, koji ovisi o tome prelazi li se određeni put pješke, gurajući taljige ili na zapregi koju vuče konj, magarac ili vol, o konfiguraciji terena, prijelazima preko rijeka i močvarnoga područja... Ukratko, radijus kretanja prosječnoga srednjovjekovnog i ranonovovjekovnog kmeta bio je ograničen

⁷ Prema zemljovidu u: Zečević 2000: 156.

⁸ Riječ je o poznatom fenomenu u kulturnoj povijesti kojime su se bavili važni europski povjesničari (primjerice Fernand Braudel).

na samo nekoliko desetaka kilometara, koliko je mogao preći a da se vrati kući do sumraka istoga dana.⁹ Dodatne prepreke široj komunikaciji bile su mitnice, često postavljene na mostovima i prometnijim raskršćima, koje su i u financijskom pogledu opterećivale srednjovjekovnoga putnika. Sa slovenskim stanovništvom zapadno od rijeke Sutle, na kojoj se nalazila granica kraljevstva, ili stanovnicima Cesargradskoga vlastelinstva na sjeveru¹⁰ komunikacija je također bila smanjena. Među stanovnicima nešto udaljenijih sela unutar istoga vlastelinstva komunikacija je bila ograničena na susrete na proštenjima, zatim pri obrađivanju vinograda (gorice su često obrađivali kmetovi iz udaljenijih sela), pri odrađivanju tlake te dužnosti na fortifikacijama ili održavanju cesta.

Najvećim je dijelom govor sutlanskih ikavaca opisan, ali i dalje nam nisu poznati odgovori na neka pitanja vezana uz povijest njihova doseljenja. Primjerice, nije nam poznato njihovo polazišno područje niti točne vremenske granice spomenute migracije. Do tako velikoga demografskoga pomaka posve sigurno nije moglo doći prije druge polovice XV. stoljeća (pad Bosne 1463.) a vrlo vjerojatno ni do prvog desetljeća XVI. stoljeća.

ZEMLJOVID 3. Turska osvajanja u XVI. st.

⁹ Primjerice, pješaku s laganim teretom ili natovarenom teglećom životinjom trebala su dva sata da prevali desetak kilometara od mitnice kod Susedgrada do trga pred crkvom sv. Margarete (današnji Cvjetni trg u Zagrebu) (Herkov 1987: 53).

¹⁰ Stanovnici brdovečkoga kraja i danas stanovništvo na području nekadašnjega Cesargradskog vlastelinstva podrugljivo zovu *Cesarci*.

Najstariji pisani dokaz o migraciji na područje vlastelinstva Sused jest pismo kojim ugarsko-hrvatski kralj Ferdinand I. potvrđuje ispravu susedgradskoga vlastelina Stjepana Silaja iz 1527. godine, koji je tražio dozvolu da osnuje i dobrima obdari franjevački samostan u Svetoj Gorici (*Sancta Gorycza*) kod Brdovca.¹¹ U pismu koje je Silaj poslao svojemu vladaru spominju se porušeni franjevački samostani u Bosni i bijeg stanovništva u sigurnije krajeve. Kako je pismo poslano 1527. godine, pretpostavljamo da su se franjevci mogli pojaviti nekoliko godina ranije. U nekim se vrelima čak javlja 1517. kao godina njihova dolaska,¹² ali može se pretpostaviti da su se na promatranom području pojavili u prvoj polovici 20-ih godina XVI. stoljeća. Polazišno područje treba tražiti među onim prostorima koje su Osmanlije osvojili u tom razdoblju, ali treba imati na umu da su Osmanlije najvjerojatnije potjerali stanovništvo nekoliko godina prije samog vojnog osvajanja.¹³ Dvadesetih godina XVI. stoljeća u osmanlijske su ruke počela padati područja oko Vrbasa, Une i istočne Like (2. karta).

Kada ovim saznanjima dodamo podatke poznate iz dijalektologije i uspo-redimo podatke s 3. i 4. zemljovidom, kao najvjerojatnije polazišno područje možemo prepoznati gornje i donje Pounje.

ZEMLJOVID 4. Približne granice dijalekata u predmigracijskom razdoblju¹⁴

¹¹ U dokumentu je izneseno svjedočanstvo o bijegu bosanskih franjevacu pred turskom opasnošću. Stjepan Silaj navodi da je riječ o braći franjevcima bosanske provincije ... *fratribus provincie Bozne, ordinis Minorum sancti Francisci...* koji su bili prisiljeni pobjeći iz Bosne zbog neprestanih turskih upada ... *continua Turcarum incursione*, zbog kojih je, na području Bosne, već uništen veći broj samostana. (Habsburški spomenici II 1916: 256–257)

¹² Gonzaga 1587: 444., Greiderer 1777: 128.

¹³ Jedan od najvažnijih elemenata taktike osmanlijskog ratovanja bili su tzv. *akindžijski napadi*, odnosno pljačkaški pohodi koji su prethodili glavnom vojnom udaru, a čiji je cilj bio potjerati stanovništvo i branitelje u pozadinu kako bi se lakše zauzele strateške točke.

¹⁴ Zemljovid je napravljen prema: Brozović 1963.

3. Geografske značajke prostora

Brdovečko prigorje kraj je kroz koji su već u antici prolazili važni putovi što i danas spajaju predalpske austrijske pokrajine te Štajersku i Kranjsku sa slavonskom ravnicom. U antici je preko rijeke Save na širem području današnjeg Zagreba i zagrebačkoga prstena postojalo nekoliko prijelaza. Na području Susedgradskog vlastelinstva u srednjem vijeku održala su se tri prijelaza: kod Savske Opatovine, Podsuseda i kod Drenja.

Položaj Susedgrada na zapadnim obroncima Medvednice uz samu rijeku Savu predstavlja strateški važnu točku na kojoj su se od najstarijih vremena sastajali putovi iz Slavonije, Zagorja i slovenskih pokrajina. Glavna transverzala istok – zapad, *via publica* koja se na istoku sjekla s cestom Poetovia – Siscia (transverzala sjever – jug) pratila je obronke Medvednice, a kod Podsuseda prelazila rijeku Krapinu, nastavljajući prema zapadu gdje je pratila kontaktnu zonu posavske poplavne nizine i marijagoričkoga pobrđa.¹⁵

Za geološku sliku Brdovečkoga prigorja karakterističan je rebrasti reljef s izmjeničnim uzvišenjima i potočnim dolinama.¹⁶ Ta karakteristika te južna ekspozicija pobrđa veoma su povoljne za vinogradarstvo. Stoga su u srednjem vijeku na tom području podignuti brojni vinogradi (imena mnogih sačuvana su do danas), a Susedgradsko-stubičko vlastelinstvo je u XVI. stoljeću proizvodilo više vina od bilo kojega drugog slavonskog veleposjeda.

Južni je dio promatranog područja, sve do regulacije rijeke Save, pripadao poplavnoj ravnici te je izrazito nizinskih karakteristika. Rijeka Sava u prošlosti je meandrirala i redovito plavila čitavu svoju nizinu, često mijenjajući tok svoga korita. Na području Podsuseda i Stenjeveca u srednjem je vijeku rijeka Sava bila mnogo bliža Medvednici.¹⁷ Najpogodnijim za razvoj naselja pokazao se kontaktni prostor između pobrđa i savske nizine. Upravo je tim, blago povišenim predjelom, prolazila važna prometnica (koja i danas spaja Zagreb sa Štajerskom i Kranjskom). U toj su se kontaktnoj zoni, uz prometnu transverzalnu razvila najstarija naselja brdovečkog kraja: Brdovec, Prigorje, Laduč, Šenkovec i Harmica.

---

¹⁵ Gregl 1984: 7–15.

¹⁶ Gorjanović Kramberger 1893: 29–37.

¹⁷ Još u 19. stoljeću granična linija poplavne zone prolazila je blizu stenjevečke crkve gdje se nalazi i zatrpani riječni meandar (Šegota 1986: 305–307).

ZEMLJOVID 5. Staro korito (korita) i meandri Save, Sutle, Save i Krapine te poplavna ravnica¹⁸

KARTA 6. Današnji tokovi Sutle i Krapine

4. Vrela za toponimiju Susedgradskog vlastelinstva

U najstarijemu poznatom dokumentu vezanom uz susedgradsku utvrdu i vlastelinstvo, onome iz 1209. godine, spominju se mnogobrojni, među kojima i danas nepoznati toponimi.¹⁹ Iz tog vrela moguće je utvrditi da je vlastelinstvo Sused dopiralo do rijeke Krapine. Toponimi između Krapine i Sutle ne spominju se, kao ni u drugim vrelima XIII. i XIV. stoljeća.

U Statutu zagrebačkoga kaptola iz 1334. godine nabrojene su crkve, odnosno župe katedralnog arhidakonata. Među njima nalazimo zapis o sljedećim dvjema crkvama: *ecclesia sancti Viti de Crapina* i *ecclesia sancti Petri de Crapina*.²⁰ Najvjerojatnije se radi upravo o crkvi svetoga Vida u današnjem Brdovcu (odnosno nešto južnije u selu Javorje), i kapeli svetoga Petra u Zaprešiću. Premda možemo iznijeti i protuargumente, naime crkve su ponekad mijenjale titulare, pa i samu lokaciju, ipak možemo s priličnom sigurnošću zaključiti da je riječ o najstarijemu spomenu dviju župa u Brdovcu i Zaprešiću. Dodatak *de Crapina* koji je zapisan u imenu obiju župa očito se odnosi na čitav kraj između Sutle i Krapine.

¹⁸ Prema kartama u: Šegota 1986: 233.

¹⁹ *Zaua* (Sava), *Lomka* (vjerojatno luka na Savi), *Rabuch* (Vrapče), *Zauische* (Savišće), *Struga*, *Berniche*, *Oborou* (Oborovo), *Kalische*, *Beztou*, *Zeryauinch*, *Ciglenak*, *Gozaray*, *Zuharakouische*, *Konifsa*, *Zothla*, *terra de Zagoria* (Zagorje), *Crapina* (Krapina), *Belabochoiua*, *Gremila* (Grmošćica), *Goli Werh*, *Pantelouch* ... (NAZ, *Acta capituli Antiqua*, sv. 24, br. 32., Diplomatički zbornik III 1903: 91.)

²⁰ Tkalčić 1873–1874: 76–89., Buturac 1984: 67.

Uz navedene izvore za potrebe ovog rada osobito su važni dosad neobjavljeni srednjovjekovni i ranonovovjekovni urbari i popisi crkvene desetine koji su transkribirani te je od njih sastavljena baza s iznimno velikom količinom podataka korisnih za istraživanje povijesti i onomastike Susedgradskog vlastelinstva.²¹ U najstarijem transkribiranom cjelovitom popisu crkvene desetine najvjerojatnije iz 1408. godine prvi se put spominje sučija Brdovec (*iudicatus Berdowcz*) te niz naselja u toj sučiji (*Berdowcz, Drenewo, Drenye, Klwch, Kray, Ladwchy, Ottok, Prigorye, Zobotha, Senkowcz, Terztenik, Zaprezehye, Zaprodye, Zdenczy*).²² Prema ovom izvoru možemo zaključiti da su gotovo sva veća naselja na području Brdovečkoga prigorja, odnosno povijesne brdovečke sučije Susedgradskoga vlastelinstva, postojala prije dolaska ikavaca iz istočnih krajeva. Obradeni su još i kaptolski popisi crkvene desetine iz 1419., 1420., 1446., 1487., 1496., 1559,²³ zatim dva specijalna popisa susedgradskih kmetova iz 1565.²⁴ i 1567.²⁵ godine, popis gornice iz 1574.²⁶ te popis kmetova i alodijalnih posjeda iz iste godine²⁷. Na koncu tu su još dva izvora iz XVII. stoljeća, registar kmetova Susedgradskog vlastelinstva iz 1609. godine²⁸ i matična knjiga krštenih u razdoblju između 1672. i 1690. godine.

Navedeni povijesni izvori okosnica su povijesno-onomastičkoga istraživanja Susedgradskoga vlastelinstva s posebnim naglaskom na brdovečkome kraju.

5. Ojkonimija

5.1. Ojkonimija brdovečke sučije (Brdovec i Zakrapinje)

Vrela nas upućuju na zaključak da početkom XIV. stoljeća kraj između Sutle i Krapine još nije dobio ime *Brdovec*. Sredinom XIV. stoljeća uspjeli su vladari Susedgrada (rod Acha, kasnije Toth) proširiti vlastelinstvo na područje između Sutle i Krapine. To je područje u jednome dokumentu iz 1346. godine nazvano

---

²¹ Transkripciju je obavio autor ovog rada, a baza postoji u digitalnom obliku, ali nije objavljena. U bazu je upisano više od 5500 jedinica (jedinicu sačinjavaju sljedeći podatci: ime, priimak, naselje, vrsta feudalnog davanja...).

²² NAZ, *Acta capituli antiqua*, sv. 38, br. 6.

²³ Popisi crkvene desetine. NAZ, *Acta capituli Antiqua*, sv. 21, i sv. 38.

²⁴ Tužba Petra Erdödyja zagrebačkom Kaptolu u kojoj daje popis službenika i kmetova susjedgradsko-stubičkog vlastelinstva. (HR HDA 749, *Arhiv obitelji Oršić*, sv. 44, br. 4.)

²⁵ Popis svjedoka u tužbi protiv F. Tahija. (NAZ, *Locus credibilis* I, sv. I, br. 258.)

²⁶ Popis gornice susjedgradsko-stubičkog vlastelinstva 1574. (HR HDA 706, *Arhiv obitelji Čikulín – Sermage*, sv. I, br. 35.)

²⁷ Popis kmetova i alodijalnih posjeda susjedgradsko-stubičkog vlastelinstva 1574. (HR HDA 706, *Arhiv obitelji Čikulín – Sermage*, sv. I, br. 35.)

²⁸ Urbar Susedgradskog vlastelinstva iz 1609. (HR HDA, 706, *Arhiv obitelji Čikulín – Sermage*, sv. II, br. 114.)

Zakrapinje.²⁹ Spomenuto ime ipak se nije zadržalo u vrelima. Tako je prilikom podjele obiteljskih posjeda roda Acha 1361. godine područje između *triju rijeka*³⁰ nazvano *kotarom četiriju župa*³¹ (sv. Križa, sv. Jurja, sv. Petra i sv. Vida). Konačno, 1408. godine navedeno se područje prvi put spominje pod imenom *Berdowcz*. U sljedećim je stoljećima toponim Brdovec u povijesnim dokumentima zapisivan kao *Berdowcz* (1408.), *Berdowecz* (1419.), *Berdowecz* (1487.), *Berdouecz* (1496.), *Berdowcz* (1560.), *Berdowcz* (1565.), *Berdowcz* (1567.), *Berdocz* (1574.), *Berdocz* (1609.) i uporabljiv na različite načine: kao oznaka naselja (*villa Brdovec*), vlastelinski posjed (*possesio Brdovec*), sučija (*judicatiis Brdovec*), plemićka kurija (*curia nobilitaris Brdovec*) čak i *spanatus Berdowcz*. Najčešće se ipak pojavljuje bez dodatne oznake. U tom slučaju ime se ponovno može odnositi na više referenata: imanje, naselje, seosku općinu, sučiju, kotar ili pak na čitav kraj između Sutle i Krapine. Etimološki i motivacijski riječ je o sasvim prozirnom toponimu koji se dovodi u vezu s oronimskim apelativom *brdo*.

Prema pisanim izvorima i legendi, sa stanovništvom su iz svoje prvotne postojbine, najvjerojatnije na području istočne Like ili pak između poriječja Vrbasa i Une (gdje su u srednjem vijeku zabilježeni brojni franjevački samostani), na područje Susedgradskog vlastelinstva prebjegli i franjevci.³² Dokaze o tome nalazimo u već spomenutom pismu Stjepana Silaja iz 1527. godine, kojime je od kralja Ferdinanda I. zatražio dozvolu da podigne franjevački samostan u Svetoj Gorici (*sancta Gorycza*) kod Brdovca.³³ Poslije se ti podatci navode u dvjema franjevačkim kronikama.³⁴ Stariji toponomijski lik *Sveta Gorica*,³⁵ koji se javlja u vrelima iz XVI. i XVII. stoljeća vezanima uz franjevački samostan, upućuje na mogućnost da je na istome mjestu

²⁹ Riječ je o ugovoru među pripadnicima obitelji Toth, dokumentu iz 1348. godine. Iz vrela se jasno vidi da su Ache željeli proširiti svoj posjed prema zapadu, a ovaj dokument pokazuje da su u tome najvjerojatnije i uspjeli sredinom XIV. stoljeća. (Codex Diplomaticus XI 1913: 448.)

³⁰ *possessionibus seu villis inter fluvios Toplica et Szutla situatis* (Ivančan 1904: 156).

³¹ *in quarum districtu quator ecclesiae parochiales, una Stae Crucis, altera Sti Georgi, tertia Sti Petri quarta Sti Viti, existunt, cum universis eo ab antiqua spectantibus appertinentiis* (Ivančan 1904: 156).

³² Riječ je o legendi koja se u brdovečkom kraju kazuje sve do današnjih dana. Legenda je potvrđena 80-ih godina 20. stoljeća kada su povjesničari umjetnosti odredili starost *čudotvornoga kipa* Djevice Marije. Kip su navodno franjevci donijeli sa sobom iz svoje prvotne postojbine u novu crkvu, u čijem se glavnom oltaru i danas nalazi. Kazivanje legende o čudotvorstvu kipa poslije je pomoglo crkvi da, uz podršku biskupije, na trgu ispred svetišta započne prošteništa. (Cvitanović 1984: 125–142.)

³³ Habsburški spomenici II 1916: 256–257.

³⁴ Gonzaga 1587: 444., Greiderer 1777: 128.

³⁵ *appellatur vero vulgo Sancta Goricza id est Sanctus Monticulus*, 1628. (HR HDA, 667, kut. I, fol. 52, 79)

na kojemu je izgrađena crkva i prije nalazilo kakvo svetište. U urbarima i popisima crkvene desetine, kao i drugim dokumentima koji bi mogli upućivati na postojanje naselja, nema spomena *Svete Gorice*. Stanovnici se javljaju tek u drugoj polovici XVII. stoljeća, kada je došlo i do promjene imena. Nakon što je crkva posvećena Marijinu pohodu 1682. godine, starije ime promijenjeno je u **Marija Gorica**. U drugoj polovici XVII. stoljeća, u matičnoj knjizi krštenih više je puta korištena dvorječna toponimijska sintagma *propre Gorizam*, odnosno *na Goricam*. Način je to na koji i danas *Goričani* odgovaraju na pitanje gdje žive.

Ojkonim **Kraj** (< kraj, *confinium*, u geografskom smislu granica, međa, ili predio između korita rijeke i planinskoga vijenca) nalazi se uz samu rijeku Sutlu koja je u srednjem vijeku predstavljala granicu sa Štajerskom, odnosno sa Svetim Rimskim Carstvom. Svi zapisi povijesnih potvrda dolaze u gotovo istom grafijskom liku: *Kray* (1408.), *Kray* (1419.), *Cray* (1496.), *Kray* (1544.).

Ojkonim **Harmica** javlja se u vrelima tek u drugoj polovici XVII. stoljeća (*Harmich*), premda se sama tridesetnica³⁶ na Sutli, odnosno granici sa Štajerskom, spominje već krajem XV. stoljeća. Stoga s velikom sigurnošću možemo zaključiti da se i naselje oko te tridesetnice (mađ. *harminc* – trideset) razvilo najkasnije u XVI. stoljeću.

Ojkonim **Laduč** motiviran je glagolom *ladati* (od starijeg *vladati*)³⁷ koji se često javlja u srednjovjekovnim i ranonovovjekovnim vrelima (napose *fasisijama*, *oporukama* i drugim privatno pravnim dokumentima), a odnosi se na uživanje u vlastelinskomu posjedu. Prema Krivošiću (2002.) ladanje se posebno odnosi na vlastelinsko gospodarenje svojim alodijalnim posjedom. U vremenu feudalnih društvenih odnosa postojala je razlika između selišnih dobara na veleposjedu, koja su obrađivali kmetovi dajući dio prihoda veleposjedniku, i alodijalnog dobra koje je u cijelosti pripadalo veleposjedniku. Za obrađivanje alodijalnoga posjeda određena je u srednjovjekovnim urbarima *tlaka*, jedan od najvažnijih oblika kmetovskih obaveza prema svom vlastelinu. Za razliku od mnogih drugih veleposjeda u Slavoniji, alodijalni posjedi na Susedgradskostubičkom vlastelinstvu bili su rascjepkani po različitim sućijama. Posljedica je to specifičnih gospodarskih odnosa na tom vlastelinstvu. Možemo stoga zaključiti da toponim Laduč označava vlastelinski alod. Povijesne potvrde pokazuju manje razlike u zapisivanju toga ojkonima te postoji nekoliko oblika: *Ladzvch*, *Ladzvchy* (1408.), *Laduch* (1419.), *Laducz* (1496.), *Ladzwcz* (1565.), *Ladvch* (1574.).

---

³⁶ Tridesetnica je kraljevski porez na robu koju su trgovci uvozili u kraljevstvo. Od procijenjene ukupne vrijednosti robe, trideseti se dio davao tridesetničaru. Tridesetnice su se nalazile u blizini granica kraljevstva i na važnim trgovačkim putovima, stoga nam njihov razmještaj daje sliku o glavnim putevima u kraljevstvu.

³⁷ Hrvatski enciklopedijski rječnik 2002: 654.

Sličnu motivaciju, koja je također odraz feudalnih društvenih odnosa u srednjem i ranome novom vijeku, nalazimo i kod ojkonima Farof. Taj se oblik javlja tek u XVII. stoljeću (*Farou*, 1672.), a na suvremenim zemljovidima ime tog mjesta zapisano je kao *Savski Marof* (< njem. *Meierhof* ‘alod, gospoštija’). Apelativ fara označuje župu, a u širem smislu posjed župe. U ovom slučaju najvjerojatnije je riječ o oranicama i sjenokošama koje se u starijim vrelima spominju kao posjed koji obrađuju kmetovi župnika crkve svetog Vida (*coloni plebani sancti Viti*).³⁸ S druge strane *marof* se odnosi na vlastelinski alod ili plemićki dvor (*curia nobilitatis*).³⁹ Kako i kada je Farof preimenovan u, samo na prvi pogled sličan lik, Marof za sad ne znamo.

Naselje **Prigorje** razvilo se *pri gori*, odnosno na granici između pobrđa i riječne nizine. Povijesne potvrde ne pokazuju znatnih razlika u grafiji: *Prigorye* (1487.), *Prygoria* (1565.), *Prygoria* (1574.).

Na području sela **Drinja** otkriveni su arheološki ostatci iz kasnoantičkoga razdoblja koji upućuju na činjenicu da je u blizini samoga mjesta postojao prijelaz preko Save. Dren je čest apelativ u hrvatskoj toponimiji (osobito pridjevski i izvedenice poput Drenova, Drenovac, Drenica i slično).⁴⁰ U službenim dokumentima i zemljovidima spominje se isključivo Drenje (s ekavskim refleksom jata), premda bi s obzirom na opis govora (u: Šojat 1973. Zečević 1997–1998. Kapović 2009.) te s obzirom na to da svoje naselje lokalno stanovništvo naziva Drinje, upravo Drinje bilo točnije. Potrebno je ipak naglasiti nekoliko činjenica vezanih uz povijesne potvrde. Ekavski refleks jata ne nalazimo samo u najstarijoj potvrdi ovoga toponima, koja potječe iz XV. stoljeća odnosno vremena prije doseljenja ikavaca, nego i u svim kasnijima izvorima, pa i onima nakon dolaska ikavskoga stanovništva. Premda su novodoseljeni stanovnici izgovor ojkonima prilagodili svome govoru, u dokumentima Susedgradskog vlastelinstva, urbarima i popisima crkvene desetine ime tog naselja ostalo je nepromijenjeno. Povijesne potvrde su: *Drenezwo*, *Drenye* (1408.), *Deryen* (1419.), *Drenye* (1487.), *Drenye* (1496.), *Irenye* (1565.), *Drenye* (1574.), *Drenie* (1672.). Među navedenim povijesnim potvrdama uočavamo elemente mađarske grafije, osobito u likovima *Deryen* i *Irenye*. To su uobičajeni primjeri prilagodbe imena mađarskom izgovoru rasterećenjem suglasničkih skupina umetanjem vokala te stavljanjem samoglasnika umjesto suglasnika na početak imena.

Uz Drinje biljem su motivirani i ojkonimi **Javorje**, **Šibice** i **Trstenik**. Kod povijesnih potvrda ojkonima Trstenik (< trs, loza), koje su zapisivane

---

³⁸ NAZ, *Acta capituli antiqua*, sv. 21, br. 8/3., NAZ, *Acta capituli antiqua*, sv. 38, br. 11.

³⁹ Adamček 1971: 77.

⁴⁰ Skok 1971: 435.

svaki put u gotovo istom obliku (najstariji: *Terztenik*, 1408.), nije jasno je li riječ o slogotvornom *r* koji je dobio prateći vokal *e* ili o prilagodbi mađarskom izgovoru. U selu Javorje (< javor), smještenom malo južnije od Brdovca, nalazi se crkva sv. Vida. Ne možemo reći sa sigurnošću da se crkva nalazi na istome mjestu od prvoga povijesnog zapisa o njoj, 1334. godine. Među povijesnim potvrđama – *Zaworye* (1565.), *Źaworye* (1574.), *Źauorie* (1672.) – nahodimo različite načine zapisivanja, a ističe se najstariji oblik u kojem je početno *j* zamijenjeno slovom *z*. Ojkonim Šibice (< šiba, šiblje) u vrelima se javlja tek krajem XVII. stoljeća (*Sibiche*, 1672.) kao i Lužnica (*Lusnicza*, 1672.). Ime Lužnica (< lug šuma, močvarno tlo, močvarna dolina⁴¹) nosi i potok u blizini kojega se naselje nalazi.

Ojkonim **Vukovo Selo** javlja se sredinom XVI. stoljeća (*Wokowo Szelo*). U toj najstarijoj povijesnoj potvrđi nalazimo slogotvorno *Ź* koje se reflektiralo kao *o*. U sljedećoj povijesnoj potvrđi (*Wkouo szelo*) uočavamo da se slogotvorno *Ź* reflektiralo kao *u*.

Ojkonim **Šenkovac** javlja se na suvremenim zemljovidima u kajkaviziranom obliku *Šenkovec*. Premda se u najstarijim povijesnim potvrđama ovaj toponim javlja u toponimijskom obliku *Senkowecz* (1408.) u kojem se stari poluglas odrazio kao *e* (što je karakteristično za kajkavske govore), u svim kasnijim potvrđama očit je odraz poluglasa kao *a* (što je karakteristično za čakavske govore): *Senkowacz* (1574.), *Senkouacz* (1672.) Prema Rječniku JAZU taj ojkonim motiviran je osobnim imenom ili nadimkom Šenko.⁴¹

Sličan je primjer i s povijesnim potvrđama za ojkonim **Dolc** (< dolac). Najstarija potvrda ovoga toponima glasi *Dolecz*, u kojemu se stari poluglas odrazio kao *e*. Taj je tipično kajkavski oblik promijenjen nakon dolaska novog stanovništva najprije u *Dolac* a zatim u današnji oblik Dolc: *Dolecz*, *Dolcz* (1419.), *Dolacz* (1565.), *Dolacz* (1574.), *Dolc* (1672.)

Toponimi brdovečkoga područja čija se motivacija može dovesti u vezu s vodom i djelovanjem rijeke čine najbrojniju skupinu. Velik je i broj ojkonima koje možemo svrstati u tu skupinu: selo **Zdenci** (< zdenac) nalazi se tik uz granicu poplavnoga područja, **Ključ** se nalazi u blizini staroga ušća Sutle u Savu, na mjestu gdje voda *ključa*.⁴² **Žlibac** (< žlijeb) se nalazi uz vododerinu. U starijim potvrđama nalazimo *e* kao refleks jata (*Slebek*, 1565.), a poslije se refleks mijenja u *i* (*Sliebecz*, 1574.). Premda smo toponime **Prudnice** (< prud), **Otočac**, **Otok** (otok u riječnom koritu rijeke Save) i **Zaprude** (< za prudem) u podjeli svrstali u drugu skupinu, i njih zapravo dovodimo u vezu s rijekom i djelovanjem rijeke. Zajedničko svojstvo svih tih toponima jest da se nalaze u

---

⁴¹ Rječnik JAZU 1959 – 1962: 693.

⁴² Brozović Rončević 1997: 15.

blizini rijeke Save ili Sutle. Otok i Zapruđe naselja su koja su bila odveć blizu rijeci Savi i njezinu promjenjivom toku pa danas više ne postoje, baš kao i **Samoborščak** (naselje na riječnom otoku nasuprot Samoboru).

Ojkonim **Sobota** (< subota) vjerojatno je motiviran nazivom dana u tjednu kad se u tome mjestu održavao trg ili sajam.⁴³ Treba ipak dodati da su naselja u kojima su se održavali trgovi ili sajmovi najčešće imala crkvu a to ovdje nije slučaj. Sobota je također jedno od naselja koje je nestalo. Nemamo nikakvih saznanja o točnoj lokaciji, ali možemo pretpostaviti da se Sobota, poput ostalih brdovečkih naselja koja su nestala, nalazila u blizini staroga korita rijeke Save. Među nestale ojkonime ubrajamo i **Opačnik** (< opat), seoce ili zaselak koji se nalazio u blizini potoka Žirovnice.

Zaprešić se nalazi na rubu nekadašnje brdovečke sučije, danas je najveće naselje brdovečkoga kraja. Motiviran je najvjerojatnije apelativom *preseka* (< presijecati).⁴⁴ Zaprešić (< za presekom) je dakle naselje koje se nalazi 'za područjem na kojem se presijecaju putovi i rijeke'. Naime, u blizini je ušće Krapine u Savu, stara *via publica* na tome mjestu prelazi Krapinu i presijeca transverzalu sjever-jug (koja prati Krapinu). Povijesne su potvrde: *Zaprezehye* (1408.), *Zaprezehche* (1419.), *Zapressege* (1496.), *Zaprezethye*, *Zapresieche* (1672.). U potvrdi s kraja XVII. stoljeća (*Zapresieche*) vidimo da je došlo do promjene refleksa jata, a u suvremenom obliku (*Zaprešić*) i otpadanje sufiksa -je. Moguća je pak i motivacija apelativom *prešlo* (geografski termin, praslav., *prtslo, brežuljak između dva brda, ili međa na kakvom brdu).⁴⁵

5.2. Ojkonimija ostalih sučija Susedgradskog vlastelinstva

Pretpostavlja se da je toponim **Susedgrad** motiviran specifičnim položajem referenta prema susjednim utverdama. Naime, utvrda Sused nalazi se na *susjednom* brdu zapadno od najveće zagrebačke utvrde Medvedgrada. Također, Susedgrad se za lijepa vremena mogao vidjeti i iz samoborske utvrde i trgovišta pod njom.

Pušća je središte srednjovjekovne puščanske sučije. Ojkonim je motiviran pridjevom *pust* (koji je bez ljudi)⁴⁶. Među povijesnim potverdama ne mogu se uočiti veće razlike u grafiji: *Puschya*, *Pwschya*.

Bistra je ojkonim čija je motivacija vezana uz vodu tekućicu ili potok (< pridjev bistar, *bistrica*, gorski potok, bistra voda), naime naselje se nalazi u blizini rijeke Krapine, na mjestu gdje se brojni potoci i potocičiji slijevaju s

---

⁴³ Šimunović 2002: 29.

⁴⁴ Bezlaj 2003: 38.

⁴⁵ Skok 1973: 35.

⁴⁶ Hrvatski enciklopedijski rječnik 2002: 1080. Rječnik JAZU 1898 – 1903: 693.

Medvednice prema rijeci. Nalazimo sljedeće povijesne potvrde: *Bysztra*, *Byzthra*, *Bizthra*.

Naselje **Oborovo** (< боръ, močvarište, kaljužasto zemljište)⁴⁷ nalazi se u blizini Bistre, okruženo potocima, rijekom Krapinom i Medvednicom.

Ojkonim **Borčec** motiviran je antroponomom *Borch* koji se javlja se već krajem XIII. stoljeća. Riječ je o prezimenu povezanome s najstarijim vlasnicima Susedgradskog vlastelinstva, obitelji Acha. U povijesnim potvrdama ojkonim Borčec zapisivan je gotovo bez ikakvih razlika (*Borchecz*, 1408.) U kategoriju antroponima pripadaju i ojkonimi **Ivanec**, **Jakovlje** i **Kupljenovo** (< Kuplen, osobno ime potvrđeno u XIII. stoljeću)⁴⁸.

Ojkonim **Stupnik** motiviran je apelativom *stupa* koji se odnosi na stepeničasti izgled površine tla. U istu klasifikacijsku kategoriju toponima (imenovanih prema morfologiji i sastavu tla) spadaju: **Strmec** (< strm, strmo mjesto) te **Stenjevec** (< stijena) naselje južno od mjesta na kojemu se još od antičkih vremena nalazio kamenolom. U povijesnim potvrdama ojkonima Stenjevec (*Ztenewecz*, *Zthenoyowecz*, *Zthoneuecz*, *Stanowecz*, *Ztaniewecz*) stari poluglas nije dosljedno zapisivan. Znatan je i broj ojkonima čije je imenovanje motivirano biljem: **Cerina** (< cer), **Hruševac** (< kruška), **Jablanovec** (< jablan), **Orešje** i **Rakitje** (< rakita). Kao i kod najstarijih zapisa ojkonima Stenjevec, i kod povijesnih potvrda ojkonima Jablanovec (*Jablanowecz*) stari poluglas nije zapisan. Ime **Žirovnica** (< žir), koje je nekoć nosilo naselje negdje između Pušće i Trstenika, danas se zadržalo kao ime potočića koji se ulijeva u potok Pušću.

Na mjestu na kojemu je stara *via publica* prelazila preko rijeke Krapine nalazio se gaz ili skela. Oko te točke u srednjem se vijeku razvilo i naselje **Krapinski Brod** (< brod, 'gaz, skela'): *Krapynzky Brod* (1408.), *Crapinzky Brod* (1496.), *Vadum Krapine* (1565.), *Vadum Krapinae* (1574.). **Pojatno** (< pojata, štala, štagalj) je naselje koje se u vrelima javlja početkom 15. stoljeća. Među povijesnim potvrdama nema većih razlika u načinu zapisivanja: *Poyathno* (1408.), *Poyatno* (1574.).

Naselje **Novaki** ime je dobilo po *novakima*, novim doseljenicima na područje Susedgradskog vlastelinstva. Prvi put se spominje već početkom XV. stoljeća (*Novak*, 1408.).

---

⁴⁷ Brozović Rončević 1999: 7.

⁴⁸ Rječnik JAZU 1898 – 1903: 804.

6. Podjela povijesnih toponima vlastelinstva Susedgrad prema motivaciji

6.1. Imena uvjetovana morfologijom i sastavom tla

a) izravno imenovanje

a.1. zemljopisni nazivi:

Sučija Brdovec: Brdovec, Dolc, *Otočac*⁴⁹, *Otok*, Prigorje, Prudnice, Zaprešić, *Zaprude*, *Zbel* (< zbeliti, izbijeliti)

Ostale sučije: *Belšinec*(?), *Dolec*, *Otok*, Perjavica (< perjast), *Podgorje*, *Prudnjak* (< prud)

a.2. toponimijske metafore

Ostale sučije: Dolje, Ponikve

b) površinska svojstva tla te sastav i osobitosti tla

Sučija Brdovec: Peščenica (< pjeskovita zemlja), Oplaznik (< oplaziti, obnažiti, ogoliti)

Ostale sučije: *Dužica* (< duga, duguljasta), *Goljak*, *Stenjevec*, *Pušća*, *Pustodol* (< *pusti dol*), *Strmec*, *Stupnik*

c) imena tvorena odnosima prema drugim objektima i od drugih toponima

Sučija Brdovec: *Samoborščak*

Ostale sučije: *Brestovno*, *Podsused*, *Posavje*, *Susedgrad*

d) imena motivirana nazivima biljaka:

Sučija Brdovec: Bazaljica (< bazga), Bukovščak, Drenje, Gromačno (< grm)⁵⁰, Hrastina, Javorje, *Rogoznica*, Šibice, Trstenik, Vrbovščak, *Zahrastrnica*

Ostale sučije: Cerina, Hruševac, Jablanovec, Orešje, *Požarina* (< požarina, trava usahla od sunčane žege)⁵¹, *Rakitje*, *Raženovica* (< raž), *Žirovnica*

e) imena motivirana nazivima životinja:

Sučija Brdovec: Mačkovac (može biti od antroponima), Vukovo selo (može biti od antroponima)

Ostale sučije: *Lisičina*, Vučak

---

⁴⁹ Ukošeno su zapisani toponimi koji danas više ne postoje.

⁵⁰ Kao i Grmoščica čija je najstarija potvrda *Gremla* (Laszowski 1903: 91).

⁵¹ Rječnik hrvatskog ili srpskog jezika 1935: 335.

6.2. Zemljišna imena motivirana vodom

a) hidronimski nazivi:

Sučija Brdovec: Zdenci

b) hidronimijske metafore:

Sučija Brdovec: Žlibec

b) svojstva vode:

Sučija Brdovec: Ključ, Lužnica

Ostale sučije: Bistra, Oborovo

6.3. Imena uvjetovana ljudskom djelatnošću

a) odraz društvenih prilika:

Sučija Brdovec: Farof, Laduč, Opačica, Kraj, *Sobota*

Ostale sučije: Novaki

b) kultura tla i njegovo iskorištavanje:

Sučija Brdovec: Šenkovec, Veliki tranik

Ostale sučije: Lazine (< laz)

b) gospodarski i drugi objekti po kojima su imenovani predjeli:

Sučija Brdovec: Harmica, Marija Gorica (Sveta Gorica), Sveti Križ

Ostale sučije: *Krapinski Brod*, Pojatno

6.4. Imena motivirana antroponimima

Sučija Brdovec: Gorupčev brig (< prezime *Gorwpach*, potvrda u popisu iz 1420. godine), Kalamiri (< prezime *Kalamir*, potvrđeno u XVII. st.), Mačkovac (< prezime *Machkowych*, povijesnu potvrdu nahodimo u popisu crkvene desetine iz 1420. godine), Tomaševac

Ostale sučije: Borčec, Ivanec, Jakovlje, *Matijaševac*, *Puškarovo* (< prezime *Pvxar* nahodimo u vrelu s kraja XVI. st.), Kupljenovo (< povijesnu potvrdu za prezime *Kuplen* nalazimo u vrelu iz XIII. st.)

7. Podjela povijesnih toponima prema referentima

Referent	Toponim
brijeg, brdo	Bazaljica, Bukovščak
naselje	<i>Belšinec</i> , Bistra, Borčec, Brdovec, <i>Cerina</i> , Dolc, <i>Dolec</i> , Dolje, Drenje, Farof, Harmica, Hruševac, Ivanec, Jablanovec, Jakovlje, Javorje, Ključ, Kraj <i>Krapinski brod</i> , Kupljenovo, Laduč, Lužnica, Novaki, Oborovo, Oplaznik, Orešje, <i>Otočak</i> , <i>Otok</i> (Brd.), <i>Otok</i> (Sused.), Podsused, Pojatno, Ponikve, <i>Posavje</i> , Prigorje, Prudnice, <i>Prudnjak</i> , <i>Pustodol</i> , Pušća, <i>Rogoznica</i> , <i>Samoborščak</i> , <i>Sobota</i> , Stenjevec, Strmec, Susedgrad, Sv. Križ, Šenkovac, Šibice, Trstenik, Vučak, Vukovo Selo, Zaprešić, <i>Zaprude</i> , Zdenci, <i>Žirovnica</i> , Žlibec
polje, livada	<i>Brestovno</i> , <i>Dužica</i> , Lazine, <i>Lisičina</i> , Peščenica, <i>Prudnjak</i> , Pušća, <i>Požarine</i> , <i>Puškarevo</i> , <i>Raženovica</i> , Veliki tranik, Vučak, <i>Zahrastnica</i>
potok	Bazaljica, Bijela gorica, Bukovščak, Lužnica
sučija (seoska općina)	Novaki, <i>Podgorje</i> , Stenjevec, Zaprešić
šuma	Dolc, Mačkovac, Vučak
vinograd	Bazaljica, Bukovščak, Dolc, <i>Dolec</i> , Goljak, Gromačno, Hruševac, Kraj, <i>Lendovščak</i> , <i>Matijaševac</i> , Oplaznik, Perjavica, Ponikve, <i>Puškarevo</i> , Sv. Križ, Tomaševac, Trstenik, Vrbovščak, <i>Zbel</i>

8. Građa

8.1. Toponimi u vrelima XV. stoljeća

Toponim	Referent	1408.	1419., 1420., 1446.	1487.	1496.
Bazaljica	vinograd		Bazalycza, Bazalicza		
<i>Belšinec</i>	naselje	Belsinczy	Belsincz	Belsinez	Belsinczy
Bistra	naselje	Bysztra	Byztra	Bistra	
Borčec	naselje	Borchecz		Borchecz	Borchecz
Brdovec	suč./nas.	Berdowcz	Berdowecz	Berdowecz	Berdouecz
<i>Bukovščak</i>	vinograd		Bwkowstyakh		
Dolc	vin./nas.		Dolecz, Dolcz		
<i>Dolec</i>	vin./nas.	Dolecz			
Dolje	nas./vin./ šum	Dolye	Dolye		Dolye
Drenje	naselje	Drenewo, Drenye	Deryen	Drenye	Drenye

Gromačno	vinograd		Gromacnykh		
Hruševac	naselje	Hrusewecz			
Ivanec	naselje	Iwancy	Iwancy		
Jablanovec	naselje	Jablanowcz		Jablanowczy	
Jakovlje	naselje	Jakowlye	Jakowle	Jacowlye	
Ključ	naselje	Klwch	Klwch	Klyuch	Clucz
Kraj	vin./nas.	Kray	Kray		Cray
<i>Krapinski Brod</i>	nas./rij. prijelaz	Krapynzky Brod			Crapinzky Brod
Kupljenovo	naselje	Kwplenowo			Kwplenowo
Laduč	naselje	Ladwch	Laduch	Laduch	Laducz
<i>Matiješevac</i>	nas./vin.	Matheawecz	Mathyawcza	Matheawecz	
Novaki	nas./vin.	Nowak			Nouachy
Oborovo	naselje	Oborowo			
Oplaznik	nas./vin.		Oplaznyk		
Orešje	naselje	Oresye			
<i>Otok (Brd.)</i>	naselje	Ottok	Othok		
<i>Otok (Sused.)</i>	naselje	Ottok	Ottok		Othok
Podsused	naselje	oppidum sub Zwmzedwara			
Pojatno	naselje	Poyathno		Poyathno	
Ponikve	vin./nas.	Poniqui	Poniqui	Poniqui	Poniqui
<i>Posavje</i>	naselje	Pozawye	Pozawye	Posawye	Pozawye
Prigorje	naselje	Prigorye	Prigorye	Prigorye	Prigorye
Pušća	nas./suč.	Puscha, Pwsthya			Puscha
<i>Samoborščak</i>	naselje		Zamoborschyak		
<i>Sobota</i>	naselje	Zobotha			Zobotha
Stenjevec	nas./suč.	Ztenewecz	Zthenoyowcz		Zthoneuecz
Strmec	naselje	Ztermecz	Ztermecz		
Susedgrad	utvrda/nas.	Zomzedwara	Zwmzedwara		
Šenkovac	naselje	Senkowecz, Senkowczy			Senkowzy
Tomaševac	vinograd		Thomasewcz		
Trstenik	naselje	Therztenyk	Therzthenyk	Therzthenyk	Terztenyk
<i>Vrbovščak</i>	vinograd		Werbowstyakh		
Vučak	nas./šuma		Wothyak		
Vukovo Selo	naselje			Wokowozelo	
Zaprešić	suč./nas.	Zaprezechye	Zaprezeche		Zapressege
<i>Zaprude</i>	naselje	Zaprodye		Zaprodye	Zaprodye
Zdenci	naselje	Zdency	Zdenecz		Zdency
<i>Zbel</i>	vinograd		Bzely		
<i>Žirovnica</i>	naselje	Syrownycza			

8.2. Toponimi u vrelima XVI. stoljeća

Toponim	Referent	1544.	1565., 1567.	1574.	1672.
Bazaljica	vinograd	Bazalycza		Bazalycza	
<i>Belšinec</i>	naselje		Belsyncz	Belsyncz	
Bijela gorica	naselje			Belagoricza	
Bistra	naselje		Byzthra	Bizthra	
Borčec	naselje		Borchyech	Borchecz	
Brdovec	suč./nas.		Berdowcz	Berdocz	Berdouec
Brestovno	polje			Breztowno	
Bukovšćak	vinograd	Bwkowschyak		Bwkowschyak	
<i>Cerina</i>	naselje		Czeryna	Cerina	
Dolc	vin./nas.	Dolcz	Dolacz	Dolacz	Dolc
<i>Dolec</i>	vin./nas.		Dolecz		
Dolje	naselje		Dwolye	Dollye	
Drenje	naselje		Irenye	Drenye	Drenie
<i>Dužica</i>	polje			Dwsyca	
Farof	naselje				Farou
Goljak	vinograd			Golyak	
Gromačno	vinograd	Gromachnyk		Gramasno	Gromachno
Hruševac	nas./vin.			Hrwssewacz	
Harmica	naselje				Harmich
Ivanec	naselje		Iwancy	Iwancy	
Jablanovec	naselje		Jablanowcz	Jablanowcz	
Jakovlje	naselje			Jakowlya	
Javorje	naselje		Zaworye	Jaworye	Jauorie
Ključ	naselje		Klywcz	Klywch	Kluch
Kraj	vin./nas.	Kray	Kray	Kray	Kray
<i>Krapinski brod</i>	naselje		Vadum Krapine	Vadum Krapinae	
Kupljenovo	nas./vin.		Kroplenowo	Kuplenowo	
Laduč	naselje		Ladwcz	Ladwch	Laduch
Lazine	polje			Lazyna	
<i>Lendovšćak</i>	vinograd			Lendowschyak	
<i>Lisičina</i>	polje			Lisichina	
Lužnica	nas./pot.				Lusnicza
Marija Gorica	naselje		Sancta Gorycza		Goricz
<i>Matijaševac</i>	nas./vin.			Mateassewacz	
Novaki	suč./nas		Nowak	Nowaky	
Oborovo	naselje			Obrow	
Opačica, Opačnik	naselje		Opachnyk		Opachnik

Oplaznik	vin./nas.	Oplaznik	Oplaznik	Oplaznik	
<i>Otočac</i>	naselje		Othochyak	Ottochyac	
<i>Otok</i> (Brd.)	naselje		Ottok	Othok	
<i>Otok</i> (Sused.)	naselje		Ottok	Othok	
Orešje	naselje			Oressye	
Perjavica	vinograd			Perowycza	
Peščenica	livada			Peschenyk	
<i>Podgorje</i>	suč./nas		Podgorya	Podgorya	
Podsused	naselje			Sub Zumzed	
Pojatno	naselje		Poyathno	Poyatno	
Ponikve	vinograd			Ponykwae	
<i>Prudnjak</i>	polje			Prudnycza	
<i>Posavje</i>	naselje		Pozawye	Pozawye	
<i>Požarina</i>	polje			Posaryna	
Prigorje	naselje		Prygoria	Prigorye	Prigorie
Prudnice	naselje		Prwdnycza	Prwdnycza	Prudnicza
<i>Pustodol</i>	naselje			Pwztodoll	
Pušća	suč./nas.		Pwschya	Pwschya	
Rakitje	naselje		Rakythye	Rakittye	
<i>Raženovica</i>	polje			Rasenowicz	
<i>Puškarevo</i>	polj./vin.			Pwxar	
<i>Rogoznica</i>	naselje		Rogoznycha	Rogoznycza	
<i>Samoborščak</i>	naselje		Zamoborschyak	Zamoborschyak	
Stenjevec	suč./nas		Stanowcz	Ztaniewecz	
Strmec	nas./vin.			Ztermecz	
Susedgrad	tvrđ./nas.			Zomzed	
Sv. Križ	nas./vin.	Sancte Crucis		Sanctae Crucis	S. Crucis
Šenkovac	naselje		Synkowcz	Senkowcz	Senkouacz
Šibice	naselje				Sibiche
Tomaševac	vinograd	Thomasewcz		Tomasewacz	Tomasseuecz
Trstenik	nas./vin.	Therzthenyk	Therzthenyk	Terztenyk	
Veliki tranik	ledina			foenile magnum	
Vrbovščak	vinograd	Werbowschyak		Werbowschyak	
Vukovo Selo	naselje		Wokowo Szelo		Wkouo szelo
Vučak	polje			Wochyak	
<i>Zahrastnica</i>	polje			Zahraztnycza	
Zaprešić	naselje		Zaprezethye	Zaprezehye	Zapresichie
<i>Zaprude</i>	naselje		Zaprwdye	Zaprwdye	
Zdenci	naselje		Izdencz	Zdenczy	Zdencyy
<i>Zbel</i>	vinograd	Zbeel		Sbeel	
<i>Žirovnica</i>	naselje		Syrownycha	Sirownycza	
Žlibec	naselje		Slebek	Sliebez	

9. Zaključak

Područje brdovečke sučije, čije se povijesne granice uglavnom poklapaju s današnjim prostiranjem kajkavsko-ikavskoga donjosutlanskoga govora, u povijesno-onomastičkome smislu pokazuje komparativne razlike u odnosu na prostor preostalih sučija Susedgradskoga vlastelinstva. U prvome redu to se odnosi na promjene do kojih je došlo nakon doseljenja ikavskoga čakavskog stanovništva u prvoj polovici XVI. stoljeća.

Obrađeni prostor omeđen Sutlom na zapadu, Savom na jugu i Krapinom na istoku te pobrđem na sjeveru dobio je ime Brdovec u prvoj polovici XV. stoljeća. Zahvaljujući povijesnim vrelima možemo zaključiti da su gotovo sva naselja na području Brdovečkoga prigorja, odnosno povijesne brdovečke sučije Susedgradsko-stubičkoga vlastelinstva, postojala prije dolaska *ikavaca* iz istočnih krajeva. Za razliku od ojkonima koje nahodimo u vrelima iz XV. stoljeća, za znatan broj mikrotoponima možemo zaključiti da su nastali u drugoj polovici XVI. stoljeća, u vremenu znatne ekspanzije vlastelinstva, krčenja šuma, sadnje vinograda i privođenja zemlje poljodjelstvu.

U povijesnoj je perspektivi upotreba imena Brdovec bila dvojaka. U izvorima se to ime upotrebljava za imenovanje najzapadnijega dijela Zagrebačke županije, omeđenog trima rijekama: Savom, Krapinom i Sutlom. U najstarijim dokumentima iz XIV. stoljeća spominju se imena Krapina i Zakrapinje, a od prve polovice XV. stoljeća počinje se upotrebljavati ime Brdovec. Istodobno Brdovec je i ime naselja s kojim se usko vezuje crkva i župa svetoga Vida. Prvi spomen sela Brdovca nađen je u dokumentu s početka XV. stoljeća, a istodobno se odnosi na naselje i na čitav kraj.

Gotovo sva naselja Brdovečkoga prigorja koja nalazimo u izvorima i urbanima Susedgradskog vlastelinstva postoje i danas. Samo tri naselja nisu se nalazila dovoljno daleko od rijeke Save, u sigurnosti kontaktne zone između nizine i pobrđa, i zbog toga su nestala.

Usporedimo li podatke o granicama brdovečke sučije u XVI. stoljeću, s rasprostranjenošću kajkavsko-ikavskoga govora prikazanom na 2. karti, možemo zaključiti da se te granice gotovo u potpunosti podudaraju. Zaključujemo stoga da je novo čakavsko stanovništvo planski naseljavano na području sučije Brdovec, na krajnjem zapadu Susedgradskog vlastelinstva. To vlastelinstvo u predmigracijskom razdoblju nije bilo osobito naseljeno, a početkom XVI. stoljeća uočavamo demografske i gospodarske promjene. Naime, ne samo da su sela brdovečke sučije sve naseljenija, nego se uz ta sela javljaju novostvorena polja i vinogradi.

Usporedbom toponima u brdovečkoj sučiji s onima iz drugih sučija Susedgradskog vlastelinstva, uočavamo da je samo na području na kojem je

došlo do znatnijih demografskih promjena, migracijom ikavskog stanovništva, vidljiva znatnija promjena u zapisivanju imena naselja, vinograda i oranica. Osnovne su razlike između čakavskih i kajkavskih govora, vidljive u povijesnim potvrdama, refleksi jata i stari poluglasa *šva*.⁵² Ikavski refleks jata kod ojkonima je vidljiv samo u jednome primjeru. Prije dolaska ikavaca ojkonoim Žlibec (koji je na suvremenim zemljovidima zabilježen u pokajkavljenomu obliku *Žlebec*) javlja se u najstarijim povijesnim potvrdama u obliku *Slebek*, u kojemu je očit *e* kao refleks jata. Nakon doseljenja čakavskoga stanovništva počinje se javljati u obliku *Sliebecz*. Drugi je primjer ojkonom Drinje, koje se u povijesnim potvrdama, ali i na današnjim službenim zemljovidima javlja kao *Drenje*, dakle s ekavskim refleksom jata. Nešto je više primjera za refleks *a* prema starom poluglasu *šva* kao u čakavskom. Prije dolaska ikavaca nahodimo toponimijske likove: *Dolecz*, *Senkowecz*, *Thomasewecz* a u postmigracijskom razdoblju: *Dolacz*, *Dolcz*, *Dolc*, *Otochak*, *Senkouacz*, *Tomassewacz*.

U ostalim sučijama, dominantno kajkavskim, prevladava refleks staroga poluglasa *šva* u skladu s kajkavskim: (*Belsynecz*, *Źablanowecz*).

Slogotvorno *l* od početka XVI. st. reflektira se u sučiji Brdovec prije dolaska ikavaca kao *o*: *Wòkovo Szelo* (Vukovo selo), a nakon dolaska ikavaca kao *u*: *Wkovo selo*. U sučiji Podgorje reflektira se kao *o*: *Wòchyak* (danas Vučak).

Niz donesenih zaključaka utemeljen je na radu sa svim dostupnim podacima iz različitih grana znanosti. Velika građa dobivena transkripcijom povijesnih vrela omogućila nam je da potvrdimo pretpostavke povjesničara i dijalektologa vezane uz prostor Susjedgradskog vlastelinstva.

Literatura:

- ADAMČEK, JOSIP. 1964. Građa o susjedgradsko-stubičkom vlastelinstvu. *Arhivski vjesnik* 7–8, Zagreb, 107–113.
- ADAMČEK, JOSIP. 1966.–1967. Susjedgradsko-stubičko vlastelinstvo uoči seljačke bune 1573. *Historijski zbornik*, 19–20, Zagreb, 141–194.
- ADAMČEK, JOSIP. 1971. Stari Brdovec. *Kaj*, 3–4, Zagreb, 7–14.
- BEZLAJ, FRANCE. 2003. *Zbrani jezikoslovni spisi I i II*. Ljubljana: Založba ZRC.
- BOJNIČIĆ, IVAN. 1910. Preslušavanje svjedoka protiv susjedgradskom silniku Franji Tahyju god. 1567. *Vjesnik zemaljskoga arkiva*, 12, Zagreb, 16–47.
- BROZOVIĆ RONČEVIĆ, DUNJA. 1997. Hidronimi s motivacijom *vrelišta* na povijesnom hrvatskom jezičnom području. *Folia onomastica Croatica*, 6, Zagreb, 1–40.

---

⁵² Ovdje je ipak potrebno naglasiti da, iako nam je u povijesnim potvrdama najčešće teško pratiti važne morfološke, leksičke i dijalektne elemente, ipak je moguće uočiti određene trendove.

- BROZOVIĆ RONČEVIĆ, DUNJA. 1999. Nazivi blatišta i njihovi toponimijski odrazi u hrvatskome jeziku. *Folia onomastica Croatica*, 8, Zagreb, 1–44.
- BROZOVIĆ, DALIBOR. 1963. O rekonstrukciji predmigracionog mozaika hrvatskosrpskih dijalekata. *Filologija*, 4, Zagreb, 45–55.
- BUTURAC, JOSIP. 1984. Popis župa zagrebačke biskupije 1334. i 1501. godine. *Starine JAZU*, 59, Zagreb, 43–108.
- CVITANOVIĆ, ĐURĐICA. 1984. „Zagrebački graditelji grade u Marija Gorici“. *Iz starog i novog Zagreba* 6, 125–142.
- CVITANOVIĆ, ĐURĐICA. 1992. „Župna crkva Sv. Marije od Pohoda u Mariji Gorici. Nekad franjevački samostan i Gospino proštenišće“. *Kaj XXV* (3), 75–88.
- ČIČKO, BRANKO. 2005. *Susedgradsko-stubičko vlastelinstvo nakon seljačke bune (1574.–1650.)* Magistarski rad. Zagreb.
- GONZAGA, FRANCISCUS. 1587. *De Origine Seraphicae Religionis Franciscanae eiusque progressibus, de Regularis Observantiae institutione, forma administrationis ac legibus, admirabilique eius propagatione*, Rim.
- GORJANOVIĆ KRAMBERGER, DRAGUTIN. 1893. Geologijski i hidrografijski odnošaji Marija-Goričkih brdina. *Rad JAZU*, 113, Zagreb, 29–37.
- GREGL, ZORAN. 1984. Pokušaj rekonstrukcije antičke cestovne mreže na području Zagreba. *Iz starog i novog Zagreba*, 6, Zagreb, 7–15.
- GREIDERER, VIGILIUS. 1777. *Germania Franciscana, seu chronicon geographo historicum Ordinis S. P. Francisci in Germania: tractans primario de provinciis et domiciliis dicti ordinis sub stemmate observantium militantibus, secundario etiam de aliis sub iurisdictione aliorum superioru*. Innsbruck.
- HERKOV, ZLATKO. 1987. *Povijest zagrebačke trgovine*. Zagreb: JAZU.
- HODIMIR SIROTKOVIĆ, JOSIP KOLANOVIĆ (ur.). 1998. *Diplomatički zbornik Kraljevine Hrvatske, Dalmacije i Slavonije. Dodaci I i II*. Zagreb: HAZU, HDA.
- Hrvatski enciklopedijski rječnik*. 2002. Zagreb: Novi liber.
- IVANČAN, LJUDEVIT. 1904. Vratislav i pleme Acha. *Vjesnik zemaljskog arhiva*, 6, Zagreb, 10–163.
- KRIVOŠIĆ, STJEPAN. 2002. Brdovec, Laduč, Šenkovec i Drenje (postanak i značenje naziva). *Brdovečki zbornik*, 3, Zaprešić, 21–40.
- KUKULJEVIĆ-SAKINSKI, IVAN 1869. *Susedgrad. Njeke gradine i gradovi u kraljevini Hrvatskoj I*. Zagreb.
- LASZOWSKI, EMILIJ (ur.). 1916. *Habsburški spomenici Kraljevine Hrvatske, Dalmacije i Slavonije. Svezak II*. Zagreb: JAZU.
- LIPLJIN, TOMISLAV. 2002. *Rječnik varaždinskoga kajkavskog govora*. Varaždin: Garestin.
- LONČARIĆ, MIJO. 2005. *Kajkaviana & alia. Ogledi o kajkavskim i drugim hrvatskim govorima*. Čakovec: IHJJ, Zrinski d.o.o.

- LJUBLJANOVIĆ, SREĆKO. 1998. Zagrebačka vinogorja u 15. i 16. stoljeću. *Kaj*, 5–6, Zagreb, 97–116.
- PREMERL, TOMISLAV. 1998. Zagrebačko prigorje. *Kaj*, 3–4, Zagreb, 59–65.
- PRISTER, LADA. 1998. *Susedgrad ili nedovršena priča o jednom gradu: katalog izložbe*. Zagreb: Hrvatski povijesni muzej.
- RAČKI, FRANJO. 1875. Gradja za poviest hrvatsko-slovenske seljačke bune god. 1573. *Starine*, 7, Zagreb, 164–322.
- Rječnik hrvatskog ili srpskog jezika*. 1898. – 1903. Zagreb: JAZU.
- SKOK, PETAR. 1973. *Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika*. Zagreb: JAZU.
- SMIČIKLAS, TADIJA (ur.). 1903. *Diplomatički zbornik Kraljevine Hrvatske, Dalmacije i Slavonij. Svezak III*. Zagreb: JAZU.
- SMIČIKLAS, TADIJA (ur.). 1911. *Diplomatički zbornik Kraljevine Hrvatske, Dalmacije i Slavonije. Svezak XI*. Zagreb: JAZU.
- ŠEGOTA, TOMISLAV. 1986. Neke kvartološke i arheološke implikacije fluktuacije vodostaja Save u Zagrebu. *Rad*, 20, Zagreb, 305–307.
- ŠIMUNOVIĆ, PETAR. 2002. Ojkonimija srednjovjekovne Vukovske župe. *Folia onomastica Croatica*, 11, Zagreb, 1–41.
- ŠOJAT, ANTUN. 1973. Kajkavski ikavci kraj Sutle, *Rasprave Instituta za jezik* 2, 37–44.
- ŠULEK, BOGOSLAV. 1879. *jugoslavenski imenik bilja*. Zagreb: JAZU.
- TKALČIĆ, IVAN KRSTITELJ. 1873.–1874. *Povjestni spomenici zagrebačke biskupije: XII. i XIII. stoljeća*. Zagreb.
- VIRČ, INES, JOZIĆ, ŽELJKO. 2009. Kajkavski ikavski govor Hrebine i kajkavski ekavski govor Kupljenova, fonološke usporednice. *Filologija*, 53, Zagreb, 55–92.
- ZEČEVIĆ, VESNA. 1988. Kajkavski ikavci s gledišta dijalekatskoga kontakta. *Rasprave Instituta za jezik*, 14, Zagreb, 217–231.
- ZEČEVIĆ, VESNA. 1997.–1998. Kajkavci ikavci u Lijevoj Sredičkom (fonološki aspekt). *Rasprave Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje*, 23–24, Zagreb, 357–371.
- ZEČEVIĆ, VESNA. 2000. *Hrvatski dijalekti u kontaktu*. Zagreb: IHJJ.

Vrela

1. Hrvatski državni arhiv, fond 641, *Neoregistrata acta*.
2. Hrvatski državni arhiv, fond 667, *Franjevački samostan Marija Gorica Brdovec*.
3. Hrvatski državni arhiv, fond 706, *Arhivski fond obitelji Čikuljin – Sermage*.

4. Hrvatski državni arhiv, fond 726, *Arhivski fond obitelji Josipović – Vojković*.
5. Hrvatski državni arhiv, fond 749, *Arhiv obitelji Oršić – Cludius – Slavetić*.
6. Nadbiskupijski arhiv Zagreb, *Acta capituli antiqua*, sv. 21
7. Nadbiskupijski arhiv Zagreb, *Acta capituli antiqua*, sv. 24, br. 32
8. Nadbiskupijski arhiv Zagreb, *Acta capituli antiqua*, sv. 38, br. 1-10.
9. Nadbiskupijski arhiv Zagreb, *Locus credibilis I*, sv. 1, br. 258.

Toponymy of the Susedgrad manor in historical sources

Abstract

The work is focused on a specific geographical region and research questions concerning Susedgrad feudal possession and the demographic change caused by Ottoman attacks on eastern borders of Croatian medieval kingdom. These attacks, recorded in medieval and early modern written historical sources in 15th and 16th century, caused the greatest demographic change in Croatian history. In fact, its consequences were so great that we often hear, in the humanities scientific field, about the before- and after- migratory period. For the Susedgrad medieval and early modern manor the migrations meant great economical advancement, because a well inhabited feudal possession meant more workers, crop and money for the landlord. The second, much more far reaching consequence, concerns the dialect used by the immigrants. These immigrants spoke the ikavian-čakavian dialect. During time, they assumed kaykavian elements, but kept the ikavian reflex of jat. This paper analyses earliest recorded place names, which are the only evidence of linguistic and dialectical development in 15th and 16th centuries. Using the research of Croatian linguists, historical written sources together with onomastic and historical methodology, this paper tries to give the answers concerning spatial and temporal boundaries of pre- and post-migration situation in the Susedgrad feudal possession. The author is especially interested in the western part of the estate, the so-called Brdovečko prigorje, the home of kaykavian-ikavian speakers.

The author has analysed and transcribed the written sources, obtaining a data-base of several thousand personal names, surnames and place names. These written sources are landlord and church documents with lists of srefs and their obligations. These obligations were: tithe in wine and grain, taxes, and the *tlaka* or tenant-peasants' *corvée* labour.

Ključne riječi: onomastika, toponimija, kajkavci ikavci, srednjovjekovni i ranonovovjekovni povijesni izvori, srednjovjekovne i ranonovovjekovne migracije

Key words: onomastics, place-names, kaykavian-ikavian speakers, medieval and early modern historical sources, medieval and early modern migrations